

Tangodoftande föreställning om finsk identitet

Med tangotoner och en smak av äpplen från Karelen söker Anna Heikkinen efter sina finska rötter i den nya musikföreställningen Satumaa - Sagolandet. Genom föreställningen vill hon utforska sin egen finska identitet, men också jämföra sin pappas resa som finskt krigsbarn in i det svenska samhället med de ensamkommande ungdomar som tar sig till Sverige idag.

Under och strax efter andra världskriget skickades över 70000 barn från Finland till Sverige. Ett av dessa var Anna Heikkinens far, Pekka Heikkinen, som kom till Sverige tillsammans med sin tvillingyster 1946, alltså några år efter kriget.

- Det fanns en tanke om att det var bättre att skicka barn som hade det svårt i Finland till Sverige istället för att försöka hjälpa dem där. Men exakt varför min pappa skickades vet vi faktiskt inte riktigt - den frågan har aldrig ställts rakt ut, berättar Anna Heikkinen när vi ses på ett kaffe vid Järntorget.

Pekka Heikkinen var nio år när han kom till Sverige och hamnade ganska omlägnade hos en svensk familj i Seglora utanför Borås. Där fick han, som Anna beskriver det, en väldigt svensk uppväxt och umgick bara med svenskar. Men stoltheten över Finland levde kvar hos honom.

- När pappa gick i den finska skolan uppfostrades de till att hylla sitt fosterland, när han sedan kom till Sverige fattade han ingenting - varför hyllades inte

Sverige på samma sätt? Det där och att hans pappa dog i kriget har nog präglat honom mycket. Anna Heikkinen besökte själv bara Finland några få gånger under sin uppväxt. Men så för sex år sedan blev hennes pappa sjuk och hon blev rädd att hon snart skulle förlora det band hon hade till Finland. När han tillfrisknade frågade hon honom därför om han ville göra en resa med henne till Karelen där han var född, vilket han gärna ville. Den resan blev väldigt viktig för Anna Heikkinen och något av en utgångspunkt för den föreställning som hon nu sätter upp.

- Det väcktes jättemycket känslor när vi var där. Jag grät varje dag, vi besökte gravar och han berättade om saker som hade hänt. Jag förstod att här är en hel värld som jag inte har fått del av. Det var en blandning av sorg och frustration. Huset som han föddes i, trädgården och äppelträden som min farfar hade planterat stod kvar men hela staden var förändrad eftersom det tillhör Bysland nu, berättar hon.

Resan väckte väldigt många tankar på vad som kunde ha hänt om kriget aldrig hade brutit ut

Med sig på scenen har Anna Heikkinen bandet Långtans kapell. Sittande i soffan från vänster:

och hur hon själv har påverkats av det finska arvet.

Namnet på föreställningen, Satumaa - Sagolandet, kommer från en väldigt populär finsk tango. Anna Heikkinen jobbar till vardags som musiker och har länge haft ett stort intresse för latinamerikansk musik, bland annat argentinsk tango.

Så när jag kom hem började jag tänka: finsk tango - kan det vara min ingång till Finland och det finska språket?

Och så blev det. På prov började hon tillsammans med Larisa Ljungkrona-Mönttinen att spela finsk tango för publik och berätta

lite om sin egen bakgrund mellan lärtarna. Efteråt kom många fram och var väldigt glömda och ville berätta sina egna historier.

- Till slut kände jag att det här betyder så mycket för så många människor så det här måste vi göra någonting mer med. Tillsammans med bandet Långtans kapell började hon därför att sätta ihop en föreställning. Arbetet har tagit lång tid men den 9 maj ska den ha premiär på Göteborgs dramatiska teater.

I sitt jobb som musikerare på Kulturskolan, men också som god man, har Anna Heikkinen mött många ensamkommande ung-

Leonor Palazzo, Ida Gillner, Larisa Ljungkrona-Mönttinen. Bakom soffan: Anna Heikkinen.

Foto: Magnus Lorentzon

"Jag grät varje dag, vi besökte gravar och han berättade om saker som hade hänt. Jag förstod att här är en hel värld som jag inte har fått del av."

Fakta:

- Satumaa - Sagolandet har premiär på Göteborgs dramatiska teater den 9 maj, kl. 19.00. Den spelas därefter den 10-11 maj, kl. 19.00 och den 12 maj, kl. 16.00.

- Föreställningens längd: cirka 60 min.

- Anna Heikkinen & Långtans Kapell består av: Anna Heikkinen - sång, berättelse; Larisa Ljungkrona-Mönttinen - dragspel, sång; Ida Gillner - sopransaxofon, sång; Leonor Palazzo - cello, sång.

domar, den erfarenheten tror hon har gjort att hon lättare har kunnat förstå sin pappas historia. Precis som de tvingades han i unga år att lämna hemlandet och allt som varit bekant.

Samtidigt menar hon att det är stor skillnad mellan dagens ensamkommande resor in i det svenska samhället och den resa som hennes pappa gjorde för sjuttio år sedan.

- Min pappa hamnade i en liten byskola med bara svenskar, han blev totalintegrerad kan man säga. Både på gott och ont - han förlorade sin finska identitet och glömdes till och med bort finskan.

De barn som kommer till Sverige idag har inte alls tagits emot på samma sätt, det är inte alls lika många som har öppnat upp sina härtor på det sätt som de gjorde på den tiden.

- För min egen del ledde det här till att jag kände mig svensk under hela min uppväxt. Jag fick ingen finsk identitet och det är kanske därför som det här sökandet har känns så viktigt.

Kände du det som du hade föreställt dig när du kom till Karelen?

- Nej, jag hade nog inte kunnat föreställa mig hur det skulle vara. Men det var en märklig känsla, eftersom allt var så ryskt. Någonstans kände jag att det inte

var det här som min farmor och farfar lämnade. Det som var då är försvunnet och så vet jag att min pappa också känner. Samtidigt var det en stor upplevelse att faktiskt gå på den mark som farfar och farfarsfar ägt, brukat och haft som sitt hem. Vandra bland äppelträden och veta att här gick farmor när hon var ung och nyförelskad. När vi var där frågade jag honom om han inte skulle vilja köpa tillbaka gården och flytta dit igen. Men han svarade bara nej. Han har sitt eget paradiset här nu. Han har nämligen köpt en gård utanför Seglora, det är också ett sagoland.

Valdemar Möller